75 років Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 123. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 29-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1968 No. 123. VOL. LXXV.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

П'ятниця, 28 червня 1968

В АМЕРИЦІ

ПРОВІДНИКИ КАМПАНІЇ ВБОГИХ ЛЮДЕЙ у Вашинґтоні стараються заінтересувати якнайщирці кола американського громадянства справою недоїдання вбогих людей, а головним чином у південних стейтах серед негритянського населення. Провідник цієї кампанії Ралф Дейвід Еберненті звернувся окремим листом до духовенства в цій країні, щоб воно підтримало ту протестну акцію, яку почала була Конференція Південних Християнських Провідників, організуючи табір у Вашинґтоні. Але цей заклик пастора Еберненті, висланий із в'язниці вповні зіґноровано, і до Вашинґтону прибули тільки двадцять протестантських пасторів і провідників.

СЕНАТОР ЕДВАРД М. КЕННЕДІ ПРОСИТЬ приятелів і помічників вбитого свого брата сенатора Роберта Ф. Кеннеді, щоб подавали проєкти, яким би це способом можна було збудувати живий пам'ятник в пошану покійного. Едвард Кеннеді хотів створити такий живий пам'ятник, який допомагав би вбогим неграм, американським мексіканцям, індіянам та білим убогим. Сенаторові Едвардові подобався б такий проєкт, який давав би можливість молодим людям шукати розв'язки проблеми расової справедливости та ліквідації вбогости. Цей пам'ятник мав би бути по думці вбитого: поліпшити життя вбогих та зблизити до себе національні меншини.

ЛІБЕРАЛЬНА ПАРТІЯ В КАНАДІ ЗДОБУЛА в цьогорічних виборах 154 послів до Палати Громад, і тепер прем'єр Еллiотт Трудо має більшість своєї партії, бо Парлямент має 264 послів. Опозиційна Партія Поступових Консерватистів здобула тільки 71 посла (мала 94). Нові Демократи мають 23 послів, на одного більше, як мали; Кредитівці мають 15-ох послів, а мали тільки 8-ох. Партія Соціяльного Кредиту не здобула ні одного посла — мала 4-ох; вийшов один незалежний посол, було їх три. Новобраний Парлямент почне працю в другому тижні вересня. В місті Гамілтон в провінції Онтаріо здобув посольський мандат консерватистів вперше в історії Канади негр Лінкольн Александер.

НІКСОН ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД ЗВ'ЯЗКІВ із алабамським губернатором демократом Джорджом Воллесом, який кандидує на президента від третьої партії, і який є оборонцем расизму. Нюйоркський губернатор РокенФеллер недавно використав був заяву одного з Ніксонових прихильників Говарда Коллевея, який сказав був, що Воллес повинен приєднатися до республіканців. Рокефеллер закидав Ніксонові зв'язки з „расистом Воллесом". Тепер Ніксон ясно заявив: „Я не маю жадної підмоги від Воллеса і я її не шукаю". Колишній віце-президент гадає, що Воллес зі своєю програмою не надається на члена Республіканської Партії.

В ТРАВНІ Ц. Р. ЗАПАС ЗОЛОТА ЗСА зменшився на $ 79 мільйонів, що було найменшим зменшенням цього року, за винятком січня. В березні ц. р. запаси золота цієї країни зменшилися були аж на $ 1.2 більйона. Це було у зв'язку з атакою спекулянтів на англійського фунта. В квітні ЗСА продали чужим державам золота за $ 156 мільйонів. При кінці травня ЗСА мали золота вартости $ 10,468,000,000. В державній скарбниці було золота $10,384,000,000. ЗСА продають тепер золото тільки урядам чужих держав, які мають американські доляри. Уряд не продає золота американським фірмам на промислові або мистецькі цілі.

У СВІТІ

У ЧСР СКАСОВАНО ОФІЦІЙНО ЦЕНЗУРУ: на 298 членів Національного зібрання, себто чеського парляменту, тільки 30 „депутатів" голосували 26 червня ц. р. „проти", а 17 стримались від голосування. До цього часу не вільно було писати про круґло 8.000 „державних тайн". Цю листу зредукують на 40% і передадуть всім редакціям. Надалі головні редактори будуть відповідальними за проголошування отих „державних тайн", — зрештою привернено повну свободу друкованого слова. Це перша у світі комуністична держава, де керівна компартія сама добровільно скасувала цензуру періодичних видань і книжок.

ЮҐОСЛАВСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ТІТО ВИСТУПИВ на конґресі робітничих спілок з різкою атакою проти совєтських критиків юґославської економічної системи. Большевики закидають юґославським комуністам, що вони йдуть у хвості „гнилого капіталізму" завівши насправді незалежне від компартії управління у фабриках і підприємствах. Тіто заявив, що совєтські критики „грубо перекручують" дійсність в Юґославії та звернувся на адресу Москви з закликом: „залишіть нас у спокою".

ПІВНІЧНІ КОРЕЙЦІ ПРИВЕЗЛИ до Панмунджому, на засідання Мішаної Комісії для справ перемир'я, на вантажному авті довгий на 12 стіп моторовий човен, який ніби був тим „шпиґунським човном", що його вони затопили в минулу неділю. Написи на тому човні виявляють, що його збудували в Японії, а вивінували американським мотором. Човен був ніби власністю Південної Кореї, отже й на її „шпиґунській" службі.

МОСКОВСЬКА „ЛІТЕРАТУРНА ҐАЗЄТА" знову заатакувала письменника Александра Солдженіцина, який ніби-то стоїть на послугах „ідеологічних ворогів". Солдженіцин попав в неласку за свою повість „Раковий корпус" — про переживання і антисовєтські розмови шпитальних хворих на пістряка. Закордонні видавництва, діставши рукопис тієї повісти, видали її в ЗСА і Британії — в Совєтах заборонили її видання, а „Літературная Газєта" твердить тепер, що в рукописі тієї книжки треба перевести „основні ревізії" — згідно з партійними вимогами.

БРИТАНІЇ ЗАГРОЖУЄ залізничний страйк. Покищо цей страйк частинний, але він довів уже до хаотизації відносин, особливо в обширі Лондону й інших великих міст. 260.000 британських залізничників заповіли повний страйк. Їхня головна вимога — окрема заплата за працю по суботах і неділях та за надобов'язкові години.

АРМІЯ І ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ В ЧАСТИНІ НІҐЕРІЇ БОЯТЬСЯ, що харчі, які переходять через територію, на якій існує державна влада Ніґерії, є затруювані. В Ніґерії продовжується громадянська війна і збунтована колишня східня провінція, що проголосила себе Республікою Біяфра, спроваджує харчі з закордону. Проте їх перевозять почерез територію центральної Ніґерії. Африканські народи й племена не керуються законами міжнародного права та етики у взаємному винищуванні себе.

НАРАДЖУЮТЬСЯ ДЖАНСОН І ГАРРИМАН

Голова американської делеґації на Паризькій конференції амбасадор для окремих доручень Аверелл Гарриман з Північним В'єтнамом прибув на кілька днів до ЗСА і нараджувався знову з президентом Джансоном про ту конференцію та шанси замирення у В'єтнамі. Поважні обличчя обох державних мужів зраджують значення їх розмови

Президент пропонує Поправку до Конституції в справі віку виборців

Вашинґтон. — Президент Джансон 27-го червня звернувся з проєктом до Конґресу, щоб схвалити 26-ту Поправку Конституції та схвалити виборчі права для американських громадян, які закінчили 18-ий рік життя. Тепер мають право голосувати у конґресових і президентських виборах громадяни, які скінчили 21-ий рік життя. Проєкт Президента мусіли б прийняти обидві Палати більшістю двох третіх голосів, а пізніше цю Поправку до Конституції мали б затвердити 38 із 50 стейтів ЗСА. Коли б цього року Конґрес міг схвалити внесену Урядом Поправку, то в найближчому році її могли б прийняти стейтові Леґіслятури. Але в конґресових колах сумніваються, чи Конґрес цього року зможе вирішити справу Президентової пропозиції, бо при кінці липня Конґрес мусить закінчити працю з огляду на це, що в перших днях серпня починається Номінаційна Республіканська Конвенція в Маямі на Флориді. Президент заявив, що молоді люди понад 18 років життя мають всі дані на це, щоб мати право вирішувати важливі проблеми цієї країни.

Від 1-го липня обов'язує новий імміґраційний закон

Ню Йорк. — Від 1-го липня ц. р. починає обов'язувати новий імміґраційний закон, схвалений і підписаний Президентом в жовтні 1965-го року. Цей закон касує систему квот, які були визначені в давнішому імміґраційному законі для окремих країн. Але і новий закон має деякі обмеження. З однієї країни в Европі, Азії чи Африці зможе приїхати до ЗСА найбільше 20.000 нових імміґрантів, а разом в одному році можна буде видати візи на в'їзд найбільше 170.000 імміґрантам. Але поза цим числом будуть найближчі члени родин американських громадян, це значить жінки, чоловіки, батьки або діти, які зможуть прибувати поза повищими числами. Від 1-го липня ц. р. обов'язує вперше в історії обмеження імміґрантів із країв Західньої Півкулі, з якої річно зможуть прибувати до ЗСА тільки 120.000.

Громико продовжує антиамериканську пропаґанду — в усьому обвинувачує ЗСА

Москва. — Совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико виголосив велику промову про становище СССР до різних міжнародних проблем та в головному продовжував давню привичку антиамериканську пропаґанду. Він оскаржував ЗСА в тому, що вони продовжують „аґресію" у В'єтнамі і на цілій лінії підтримав становище північно-американської делеґації, яка на Паризькій конференції не хоче говорити про ніщо, поки ЗСА не припинять летунських атак проти Північного В'єтнаму „й усіх інших ворожих актів". Громико, пригадавши недавній заклик президента Джансона до тіснішої співпраці між ЗСА і СССР, не відкинув його одверто, але закинув ЗСА, що це вони внеможливлюють таку співпрацю своєю „імперіялістичною" політикою. Він твердив, що хоча ЗСА щораз збільшують свій військовий бюджет і свої збройні сили, проте „зазнають й будуть зазнавати поразки у В'єтнамі та знаходяться у щораз більшій міжнародній ізоляції". Громико знову проголосив солідарність з арабськими країнами проти Ізраїлю, закинувши, що це Ізраїль своїм негативним становищем до резолюції Ради Безпеки ОН з 22 листопада мин. року внеможливлює замирення на Середньому Сході. Так само Громико знову атакував Західню Німеччину й підтримував Східню Німеччину в її політиці супроти Західнього Берліну. Він атакував також „групу Мао Тсе-тунґа" за її „антиленінську політику" та ,розбивацьку й авантурницьку поведінку в міжнародних справах". Громико повторив давню „готовість" Совєтського Союзу до переговорів про „тотальне й ґенеральне роззброєння" та про заборону вживати атомову зброю, як також про редукцію засобів перевоження атомових бомб. Він заявився за заборону підземних атомових дослідів, але знову відкинув вимогу контролі такої заборони, бо — казав він — можна без усякої контролі перевірювати підземні вибухи. Американська преса підхопила ту частину його промови, в якій він заявив готовість переговорювати про всі питання, пов'язані із роззброєнням: на цій підставі американські коментатори твердять, що СССР погодився на переговори про відмову від надзвичайно дорогої і практично безвартної системи оборони проти далекосяжних ракет. Американський амбасадор у Москві Лювеллин Томпсон має вже в найближчих днях зголоситись у Громика щодо з'ясування тієї точки та запропонування — розпочати в цій справі безпосередні переговори.

У Лондоні продовжується процес за видачу Америці вбивника Кінґа

Лондон. — В четвер 27 червня Джеймс Ерл Рей, арештований 8 червня ц. р. на лондонському летовищі як Рамон Джордж Снейд, став втретє перед судом, цим разом на першому діловому переслуханні в справі видачі його З'єднаним Стейтам, як запідозрілого в убивстві д-ра Мартіна Лютера Кінґа 4 квітня ц. р. у Мемфісі. Британський прокуратор Дейвід Калкутт навів арґументи американської прокуратури й поліції на доказ вини Рея. Між іншим, він навів докладно, де й коли Джеймс Ерл Рей купив перший кріс, опісля виміняв його на ще кращий з далековидом та якими були його всі рухи за кілька тижнів перед згаданим убивством, під час і після того. Стверджено відтиски пальців Рея на крісі, що його він покинув після вбивства Кінґа і знайдено кулю, яка підходила до того кріса. Стверджено теж ідентичність Джеймса Ерла Рея, який вживав також кілька інших прізвищ, як Ервін Старво Ґалт, Рамон Джордж Снейд і інші. Головний детектив-суперінтендент Скотлянд Ярду Томас Батлер зізнав про свої розмови з Реєм на лондонському летовищі та після того в його келії. Він ствердив, що Ерл, почувши, що його зідентифікували, як убивника Кінґа, вхопився за голову і промовив „мій Боже". Тепер він заперечив цьому. Також він заперечив, наче б він узагалі вбив Кінґа. Але він відмовився подати своє правдиве прізвище.

Подорожуючи, як канадійський уродженець і з канадійським пашпортом, він все ж признав, що він — американець, а не канадієць. Його оборонець Роджер Фрисбі боронить його арґументом, що вбивство Мартіна Лютера Кінґа було „політичне" і тому за таке вбивство не можна оскарженого видавати іншій державі. Суддя Френк Мілтон перервав розправу до найближчого вівтірка.

Михайло Стар перепав у виборах тільки 53 голосами

Торонто. — Колишній міністер праці Канади в уряді прем'єра Джана Діфенбейкера, посол Михайло Стар, який кандидував на перевибір в окрузі Ошави, перепав у виборах у вівторок 25-го червня ц.р. незначною меншістю тільки 53 голосів. У хвилині, як одержано це повідомлення, відбувався ще перерахунок голосів. Його переміг кандидат Ново-демократичної партії. Посол Стар був кандидатом Консервативної партії. В цілій Канаді — згідно з одержаними першими інформаціями — з українців були переобрані: Вол. Дякун в Торонті, Норман Кафік в Онтеріо, Стенлі Корчинський в Саскачевані, М. Смеречинський в Манітобі, Павло Євчук, Степан Папроський і Василь Скорейко в Альберті. Поважну перемогу в цих виборах здобула Ліберальна партія з прем'єром П'єром Трудо у проводі, діставши 154 місць у Парляменті на всіх 264. Досі ця партія мала 131 посла. Опозиційна партія поступових консерватистів здобула тепер тільки 71 місце, у порівнянні з 94 послами, що їх мала досі. Нові демократи в новому Парляменті матимуть 23 посли, Кредитівці 15 послів, а Партія соціяльного кредиту не здобула ані одного місця. Обрано одного незалежного посла, що буде спікером Парляменту. Новий парлямент почне свою працю в другому тижні вересня ц.р.

В Румунії роблять заходи для відновлення Греко-Католицької Церкви

В Румунії, де живуть 119.000 українців, розпочались заходи для відновлення примусово зліквідованої Греко-Католицької Церкви. Тижневик „Українські Вісті" з Едмонтону, в числі з 20-го червня повідомив, не вказуючи джерел, що румунському урядові подано заяву з домаганням повернення прав насильно ліквідованій Греко - католицькій Церкві в Румунії. У Румунії є понад півтора мільйона католиків східнього (румунського) обряду. В 1948 р. тих католиків насильно „возз'єднали" з православними. Всі єпископи вмерли в тюрмі. Живе тільки один: 83-річний Ю. Госсу з Клюжу. Він перебуває в православному монастирі в Кальдарушані. „Домагання повернути волю католикам румунського обряду підписали чотири єпископи, раніш висвячені таємно. Вони заявили, що готові керувати чотирма католицькими єпархіями в Румунії". Українці в Румунії належали до Церков обох історичних українських віровизнань — Православної і Греко-Католицької.

Недалеко Сайґону знайдено склад комуністичних ракет та іншої зброї

Сайґон. — Південно - в'єтнамські вояки виявили в рижовому полі за 13 миль на північний захід від столиці Південного В'єтнаму засекречений склад ракет — разом 126 — як також іншої важкої зброї. Ракети типу 122 мм і 107 мм були в ямах, прикриті тільки тонкою верствою землі. 122-мм. ракети можуть вдаряти з віддалі 7-ох миль і вони важать 102 фунти кожна, однак можна переносити їх у трьох частинах, з яких складаються. 107 мм ракети мають засяг 5-ох миль, є також розкладні і важать 41 фунт. Знайдено у тому складі також 257 ракетних гранат, два важкі скорострілі й ракетну викидню, як також багато амуніції. Сайґон не був бомбардований ворожими ракетами в останніх трьох днях, зате комуністи обстрілювали ракетами міста Льонґан і Донґа. За проголошенням з американської головної квартири — в минулому тижні згинуло 299 американських вояків. Загалом від 1 січня 1961 року згинуло у В'єтнамі 25.367 американців і 82.972 американські вояки були поважніше ранені. Що стосується евакуації укріпленого табору в Хесані, яка породила острах, чи вона не виявляє американської прогри, то з американської сторони заперечено, наче б американське командування рішило виректись північно - західнього кута Південного В'єтнаму. Підкреслено, що ліквідація табору в Хесані прийшла просто внаслідку змінених обставин: з табору в Хесані не можна більше контролювати транспортних шляхів Північного В'єтнаму, які змінилися, і тому треба перейти до рухомої тактики, в якій Хесань був радше перешкодою.

Ніксон домагається обмежити федеральну владу

Вашинґтон. — В п'ятій серійній довшій промові в телевізії, яку передавано по цілій країні, колишній віцепрезидент Ричард М. Ніксон закликав до дбайливої переоцінки федеральної влади, яку треба б значно обмежити в користь стейтових Леґіслятур та міських самоуправ, щоб зблизити владу до народу та припинити „епідемію заворушень". Ніксон сказав, що сама федеральна влада повинна це зрозуміти, що для добра народу добре було б передати більше повновластей для урядів нижчих інстанцій — стейтів і міст. Колишній віце-президент знає, що численні люди утотожнюють домагання зменшити центральну владу із змаганням косервативних кол зменшити соціяльну програму Федерального Уряду, якої не зможуть виконувати в ширших вимогах стейтові чи міські влади. Та Ніксон сказав в цій справі таке: „Дозвольте мені ясно висловитися в цій справі. Обмежуючи центральну владу, ми зовсім не відкладаємо цих великих проблем, перед якими стоїмо", бо наша ціль краще розв'язати ці проблеми, а не їх відкладати набік. На думку Ніксона реорганізація Уряду спричинилася б до заспокоєння цієї країни.

ЛОВЛЯТЬ ПЕРЕКУПОК ІЗ ЛЬВОВА В МОСКВІ

Під наг. „Осічка на короткій дистанції" „Радянська Україна" з 23 червня розповіла читачам, як у Москві міліція зловила двох перекупок із Львова, що привезли різні „дефіцитні речі". До таких дефіцитних речей належать в СССР плащі-пальта... „Тільки-но працівник міліції зупинив її, як друга жінка запропонувала йому 350 карбованців, щоб той її відпустив. Бевзюк запросив обох жінок до черговоі кімнати міліції. Львівські жительки В. С. Яковенко та А. С. Юрченко змушені були розкрити свої спортивні валізки, з яких дістали... 32 плащі і багато інших дефіцитних речей". Газета не подала переліку тих „багатьох інших дефіцитних речей".

УКРАЇНЦІ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ В ОБЛИЧЧІ НОВИХ ЗМІН

Молодий відомий математик, професор Володимир Петришин з Рутґерського університету в Ню Брансвіку, і його дружина малярка-модерністка Аркадія Оленська-Петришин, повернулись в середині минулого тижня з майже одномісячної подорожі по багатьох европейських країнах. Нагодою для подорожі було офіційне запрошення від Інституту з Чехо-Словаччини на Міжнародний Конґрес математиків, де проф. В. Петришин мав доповідь. У Конґресі брали участь, крім чеських і словацьких науковців, математики з Італії, Зах. Німеччини, Америки, СССР та ін. країн. Конґрес тривав чотири дні. Після кількаденного перебування в Чехо-Словаччині, п-во Петришини побували ще в Будапешті, Брні, Білгороді, Загребі та Відні.

Повернувшись із Европи, п-во Петришини відвідали Головну Канцелярію УНСоюзу та Редакцію „Свободи" і поділилися враженнями з поїздки. Після загальної інформації проф. В. Петришин відповідав на багато запитань, які найбільше стосувались Чехо-Словаччини, де живе до 150 тисяч українців.

У Празі п-во Петришини познайомилися з д-ром Орестом Зілинським, науковим співробітником Академії Наук ЧССР, літературознавцем, який показав гостям найцікавіші місця чеської столиці. Д-р О. Зілинський з цікавістю розпитував про Катедру Українознавства при Гарвардському університеті. Крім того, гості побували на концерті мистців з України і на Шевченківській виставці, де були виставлені картини Т. Шевченка і дещо з українських народних виробів - з нагоди „Днів культури УССР у ЧССР". У суботу 8 червня п-во Петришини були на зборах, скликаних з ініціятиви празького Відділу КСУТ — Культурного Товариства Українських Трудящих. На тих зборах виринула, між іншими питаннями, справа створення місцевої парохії Українсько Греко - Католицької Церкви, чого домагались вірні. Головував на зборах науковець д-р Степан Шутко. Колись у Празі була українська греко - католицька парохія св. Климентія, насильно зліквідована за Новотного. У зв'язку з поверненням чехо-словацьким громадянам багатьох прав, за нового більше демократичного режиму, про який українці висловлювались із пошаною, настала змога відновити й релігійний осередок у Празі. На зборах засновано Комітет на чолі з о. Камінським, який мав звернутись до уряду з проханням відновити парохію. Гостей з Америки вразила активність місцевих українців та їх бажання виконувати кожну працю для громадського добра. Більшість з українських діячів у ЧССР належать до комуністичної партії, багато з них здобували вищу освіту не лише в ЧССР ,а і в університетах Києва, Ужгороду та Львова. Всі співрозмовці п-ва Петришинів у ЧССР, діячі науки й культури, дуже позитивно висловлювались про сучасний уряд і про силу демократичних традицій у тій країні: д-р О. Зілинський, д-р С. Шутко, д-р Я. Бабюк та ін. в Празі, у Пряшеві — співробітники Університету ім. Шафарика інж. Д. Кришко, літератор і публіцист д-р Ю. Бача, редактор „Нового Життя" В. Ю. Дацко, як і інші працівники: І. Мацинський, П. Мурашко, доц. С. Гопак та ін.

Цікавими спостереженнями й відомостями поділився проф. В. Петришин з поїздки по Пряшівщині. Там є яких 300 українських сіл, однак їхнє населення в більшості вважає себе русинами і розмовляє говором, що в дечому нагадує лемківську говірку, з домішкою словацьких слів. З закінченням другої світової війни і врешті-врешт з приходом комуністів до влади в Чехо-Словаччині, було кинене гасло українізації. Але її почали здійснювати між масами національно малосвідомих русинів приїжджі комуністи, і тому серед населення Пря-

(Закінчення на стор. 3-ій)

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage Paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Президент і Конґрес перед виборами

Американська преса одноголосно стверджує, що президент Джансон ні трохи не жалкує, що зрікся своєї кандидатури в останніх виборах і, скинувши з себе цей тягар, почуває себе фізично краще і має кращий настрій. Він може похвалитись чималими успіхами за останніх кілька тижнів — у законодавстві і закордонній політиці.

Минулого тижня президент Джансон підписав загальний закон про боротьбу проти злочинства з обмеженням права продажу стрільної зброї, а тепер має шанси перевести додатковий закон про заборону продавати поштою будьяку стрільну зброю та про обов'язок реєструвати кожну таку зброю всіма її власниками. Після року пересправ з Конґресом він добився таки того, що Конґрес схвалив закон про 10-відсотковий додатковий „податок від податку" з одночасним поменшенням бюджету на 6 мільйонів дол., що значно обнизить, якщо не виключить бюджетовий дефіцит. Хоч війна у В'єтнамі не припинилась, таки започатковано в Парижі безпосередні переговори з Північним В'єтнамом. Підписано також міжнародний договір проти поширення атомової зброї, який скріплює враження, що ЗСА й СССР „співіснують". Заворушення у Франції, що була найголоснішим з-поміж союзників критиком Америки, наче автоматично перекреслили ту критику.

Конґрес стоїть безпосередньо перед літніми феріями. В передвиборчій атмосфері, коли великою загадкою є вислід осінніх виборів, члени Конґресу, зрозуміло, неохочі приймати будь - які поважні рішення поза обов'язковим вирішенням бюджету. Тому й останній муринський „марш на Вашинґтон" з „Містом Воскресіння" біля пам'ятника Лінкольна справив невелике враження на законодатців. Господарський „бум" трохи сповільнився, ціни далі йдуть трохи вгору, але назагал триває стан добробуту.

У січні 1969 року, коли президент Джансон виголосить прощальне звернення до Конґресу й народу — він матиме багатий матеріял з свого 6-річного урядування, про добро і зло, що сталося за той час.

Імперський неспокій

„Сучасне міжнародне становище не може не викликати турботи і неспокою", — стверджує газета „Правда" в передовиці з 22 червня. Але на те вона й московського видання „Правда", щоб за джерело неспокою вважати боротьбу проти комуністичної агресії у В'єтнамі та спроби деяких арабських держав, підтримуваних СССР, зліквідувати Ізраїль, як державу. Про це сказано в передовиці, хоча насправді джерела неспокою імперського уряду лежать деінде.

На території Чехо - Словаччини відбуваються маневри частин армій Варшавського пакту, під керівництвом большевицьких генералів. „Правда" натякнула на одно з джерел тривоги Москви: „Наша партія закликає берегти і зміцнювати велику інтернаціональну дружбу братів по зброї. Цьому мають сприяти маневри, що тепер відбуваються на території Польщі, ЧССР, Німецької демократичної республіки і СССР". Як і личить імперському офіціозові, Чехо - Словаччину згадано другою, нібито між іншими країнами, але кожному зрозуміло, що це саме на неї розрахований психологічний тиск Москви та її „дружніх" танків.

Джерело неспокою є ще й інше: у маневрах держав Варшавського пакту не беруть взагалі участи румунські війська. Дотепер цього ще не траплялось. І в нарадах т. зв. Ділового Комітету в Будапешті, для скликання світового з'їзду комуністичних партій, на всіх тільки 35 партій-учасників — Румунія бере участь лише як окремий спостерігач, а не діловий учасник. Непокоїть імперію-СССР і те, що Юґославія та Альбанія не входять до країн Варшавського пакту, тотально контрольованого Москвою, не прислали вони навіть спостерігачів на нараду згаданого Ділового підготовчого комітету.

Неспокій Москви посилюється і тим, що в самому СССР прокидаються в різних „братніх республіках" нові сили, які походять з найглибших надр поневолених народів. У Москві недавно троє англійських юнаків роздавали на Красній площі листівки з закликом випустити на волю не тільки засуджених беззаконно російських літераторів, а й українців та віруючих-баптистів, — отже західній світ починає довідуватись правду не лише про „Совєтську Росію"... Імперський лід починає потріскувати, і тому ЦК КПСС заговорив про „особливо гостру боротьбу ідеологій".

„АЛЕ" І „ОДНАК"...

Майже півмільйона учителів працюють у школах України. Їх не можна назвати в повному розумінні слова українськими вчителями хоча б тому, що чимало між ними таких, які викладають російською мовою. „Молодь України" з 19 червня повідомила, наприклад, що для вступу до Київського технікуму, філії Дніпропетровського — треба складати іспити російською мовою. Мало того: „з російської мови та літератури"! — вже про українську й не згадується.

У червні в Києві відбувся „третій р е с публіканський з'їзд учителів УССР". Варта уваги деталь: лише третій за майже 50 років існування совєтського режиму.

Але київська „Молодь України" з 19 червня рапортувала щось інше: „З перших днів совєтської влади комуністична партія і уряд приділяли і приділяють величезну увагу навчанню і вихованню"... Дійсно, треба бути справедливими: партія рішуче домагається від учителів, щоб вони виховували „інтернаціоналістів", але — з любов'ю до совєтської Росії; безвірників, але — з „вірою" в компартію і Москву; трудолюбів, які не будуть запитувати, хто користується їхньою працею.

Інша річ — звичайна, нормальна шкільна праця. На з'їзді виявилось, що більшість шкільних будинків будує не держава, а місцеві колгоспники; що в багатьох школах немає навіть примітивно обладнаних майстерень і хемічних лябораторій; що багато учнів кидають школу після семи років навчання і т. п.

Тому доповіді звучали стереотипно за таким зразком: „Протягом минулого року близько 850 тисяч школярів виконали норми спортивних розрядів. Однак, рівень навчальної і виховної роботи не повністю відповідає вимогам"... „Майже всюди створено умови для проведення занять у шкільних майстернях. Однак, органи народної освіти послабили увагу до питань трудового виховання". „Є чимало прикладів педагогічно правильного виховання. Але, на жаль, це робиться ще не в усіх школах" і т. п.

Майже всі промовці говорили про „виховання людини комуністичного суспільства". Але, виходить, і тут не все в порядку, бо один з доповідачів рішуче вимагав „посилити і д е о логічний вплив на підростаюче покоління, вчити юнаків і дівчат бути непримиренними до будь - яких проявів ворожої нам ідеології".

Останнім пристановищем, де українська дитина найменше підпадає процесові відукраїнізації й комуністичного виховання, залишається родина. Тому фахівці від цих справ із ЦК компартії України поставили нову вимогу: „Щоб забезпечити успішне здійснення накреслених партією і урядом завдань, потрібна єдність виховної роботи школи і сім'ї". Як і за Сталіна, батьки мають виховувати своїх дітей в дусі Павліка Морозова, щоб вони доносили на них окупантові. Та часи все таки не ті, вірніше — не ті вже батьки в Україні. І вчителі, виступаючи на з'їзді не згадували про Павліка Морозова.

Не згадували вчителі й про пекучі проблеми шкільництва в Україні: видання підручників українською мовою, створення посібних матеріялів — мап, діяпозитивів тощо на українську тематику, проблему вивчення історії України. Ніхто не наважився вимагати від „опікунів" наладнати справу з гарячими сніданками для дітей, з підвозом дітей із дальших місцевостей до шкіл за рахунок якщо не „партії і держави", то бодай міського уряду чи сільради. Мовчали вчителі й про свої мізерні платні за важку працю...

На третьому з'їзді вчителів України говорили про „буржуазну ідеологію", але не говорили про суттєві проблеми шкільництва. Не даремно з'їзд відбувався в будинку опери: це була чергова вистава, далеко не оперового характеру — чергова демонстрація однієї з трагедій окупованої країни.

(Ко)

Академіки, редактори, студенти домагаються українських словників

Київ. — „Щодня у нас народжуються нові слова. Але нема на Україні органу, який би фіксував їх, давав би консультації", — ствердила „Літературна Україна" з 5 квітня. Про брак багатьох необхідних словників писав на сторінках преси студент Г. Голуб, інженер - геолог І. Падалка, Марія Писаренко — головний редактор видавництва „Техніка" та багато інших. В названій газеті ще з 17 травня виступав з вимогою розпочати масове й планове видавання українських словників з різних, особливо технічних, галузей академік Борис Патон, президент АН УССР. Зокрема, він вказував на те, що „проблема назріла. Технічна та наукова мова, науково - популярна література — то одна з найважливіших галузей нашої національної культури. І зневажати її не можна". Не зважаючи на всі ці вимоги, так зв. союзно - республіканське міністерство культури УССР не виявляє ніякої уваги до важливої справи і покищо не відомо, чи будуть зроблені якісь конкретні заходи в найближчому майбутньому. В останніх числах „Літературної України" вже не публікуються думки різних людей на цю тему.

СЕСІЯ ВЕРХОВНОГО СОВЄТУ УССР

Згідно з повідомленням совєтських газет, Д. Коротченко, голова президії Верховного Совєту УССР, що має бути нібито „парляментом України", підписав „указ" про скликання третьої сесії Верховного Совєту Української СССР сьомого скликання. Відбудеться ця сесія 1 липня 1968 року.

Інж. Богдан В. Чайківський

КОРИСНІ КОПАЛИНИ ТА ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ*

(1)

Економічний розвій кожної країни залежить від ряду різних чинників ,але два з них основно впливають на характер та розвій народного господарства терену. Ними є характер природних ресурсів (спеціяльно корисні копалини) та рівень розвитку продуктивних сил — людських ресурсів. Нормально вони є базою розвитку даної територіяльної одиниці. Але непригожі кліматичні або ненормальні суспільно - політичні умовини можуть мати далекосяжний гальмуючий вплив на побудову здорової економіки, навіть коли всі інші господарські чинники найбільш пригожі. Наприклад, землі Західньої України, нині в науковій літературі Української ССР часто називані Львівсько - Карпатським районом.

Не зважаючи на велике значення природних багатств та трудові резерви, район цей в економічному аспекті належить до недостатньо розвинених. За кількістю галузей промислової спеціялізації та за питомою вагою їх продукції цей район займає одно з останніх місць в УССР, хоч він третій розмірами території та кількістю населення. Про низький рівень розвитку народного господарства терену свідчить далі малий відсоток робітників та службовців — 20.8% загального числа населення при республіканському середньому — 27.5%. Також промислова продукція на одиницю населення, за даними з 1962 року, становила в цьому районі 429 руб., коли в середньому в УССР вона становила 720 руб.

Мінерально - сировинна база Львівсько - Карпатського району складається з родовищ різнорідних корисних копалин, що з них деякі мають виняткове значення не лише для України, але і для всього Совєтського Союзу. Ними є головно: нафта, газ, самородна сірка, кам'яна та калійна солі, озокерит, будівельні матеріяли (спеціяльно цементна сировина), а в Закарпатській області рідкісні метали, ртуть, оливо, цинк, мідь, нікель, алюміній, золото, менілітові лупаки, алуніти, доломіти, баритові руди і т. п. Половина республіканського запасу деревини, понад 1/3 площі лісів УССР, знаходиться на цьому терені.

Так поляки в 20-их і 30-их роках, як і пізніше москалі в 40-их і 50-их роках не були зацікавлені в розвитку економіки цих теренів. Щойно роки частинного усамостійнення народного господарства України в посталінських часах та в роках веденої Хрущовим децентралізації спричинилися до поширення і поглиблення вивчання багатств надрів Львівсько - Карпатського району, як і до розбудови цілого ряду особливих галузей промисловости.

Теперішня п р о мислова спеціялізація району витворилася під впливом його мінерально - сировинної бази. З 28 галузей промисловости 20 засновані на безпосередньому видобутку та переробці місцевих корисних копалин. Однак і вони не використовують достатньо природних можливостей терену. Донині ще немає цілого ряду важливих галузей промисловости, так добувної, як і переробної, для яких є сировинна база і пригожі умовини в тій країні.

Розвиток економіки неможливий без відповідної паливно - енерґетичної бази. Львівська область — майже єдина на Україні, що на її терені знаходяться та видобуваються всі основні види палива: кам'яне вугілля, нафта, газ, торф. Вони забезпечують не тільки потреби Львівсько - Карпатського району та сусідніх совєтських республік (прибалтійських, Білоруської, Молдавської), але й країн Середньої Европи — Мадярщини, ЧСР, Польщі. Останнім часом плянується постачання газу до Австрії та Італії.

Хочемо звернути увагу лише на кам'яне вугілля, нафту за ті корисні копалини, що стали базою великої хемічної індустрії, що її ще 10 років тому взагалі не було на теренах західніх земель України.

Львівсько - Волинський кам'яновугільний б а с ейн займає біля 10.000 кв. км. поверхні і розтягається на Волинську область (райони Володимир Волинський і Іваничівський) та на Львівську область (райони Великі Мости, Сокаль і Забужжя). Він обіймає собою родовища: Волинське, Забузьке, Міжрічинське, Сокальське і Тяглівське. Перші шахти почали працювати з 1952 р. Робочі вугленосні зложища містять 19 вугільних верств пересічною грубиною від половини до одного метра, зрідка до 2 метрів. За оцінкою геолога М. Струєва цей терен має коло 1 більйона 750 мільйонів тонн запасів антрациту. Біля 90% із них знаходиться на глибині 300-600 м. Технічно антрацит тяжко добувати, бо при пробиванні шахт натрапляється на грубі верстви сипких пісків і щойно застосувавши тривале замороження можна було продовжувати будівництво копалень.

В 1965 р. на 18 шахтах Львівсько - Волинського вугільного басейну видобуто майже 10 мільйонів тонн високоякісного вугілля. З цього 70% залишилося для потреб Львівсько - Карпатського району (в тому числі 22.8% для місцевих електрівень), решту вивезено до Білоруси, Литви, Латвії, Російської республіки, а 0.6 мільйона тонн пішло на експорт. Тепер будують шість нових шахт, що повинні дати майже 6 мільйонів тонн в 1975-му році.

* Ця тема була обговорена на одній із доповідей, виголошених в Нюйоркськім відділі Т-ва Українських Інженерів Америки.

ВІЗЬМІТЬ „ВЕСЕЛКУ" ІЗ СОБОЮ

Тисячі українських дітей готуються до великої літньої пригоди — до таборування. В усіх оселях наших молодечих організацій, як і на літньому дитячому таборі УНСоюзу „Союзівці", заздалегідь вироблено пляни відпочинку, навчання, розваги таборовиків. У ті пляни входять і деклямації при ватрах, вивчення нових українських пісень. Минулого року один хлопчина - сумівець в кінці таборування сказав, що він „наспівавсь на ціле життя" протягом трьох тижнів. А на запитання, чи хоче поїхати наступного літа до табору, відповів радісним „так". Це „так" стосується всіх осель і таборів і, за найменшими винятками — всіх дітей.

Своє „так" сказав також журнал УНСоюзу „Веселка", видаваний у співпраці з ОПДЛ.

Так, цей журнал хоче потрапити в дитячі руки під час таборувань! Він і вийшов з датою „червень - липень", має 24 кольорові сторінки, а змістом розрахований саме на цю пору року, на літнє „коло зацікавлень" малих і юних читачів.

Нове число „Веселки" й розпочинається віршем Алли Коссовської „На прогулянці", а для малят тут поміщені твори Діми, Роляника, К. Перелісної, Р. Завадовича й ін. — про відвідини зоопарку, пригоду з кріликом, пригоду з грибом, про веселих ведмедиків і їх мандрівку, про „Квітку Крамарку і джмеля Бешкетника"...

Якщо батьки подбають про те, щоб „Веселка" опинилася в наплечнику чи валізці кожної дитини перед мандрівкою до табору, то восени напевно заспівають діти із сцени нову пісеньку О. Залеського „Ми роду козацького діти" на слова поетки Діми.

Є в цьому числі „Веселки" й „важчі гармати". До них належить початок п'єси „Цвіркунчик" Катерини Перелісної з музикою О. Залеського, історичні оповідання Р. Завадовича „Малий герой з Краснополя", оповідання про УПА „Найменший вояк" Л. Полтави — добре було б під час таборування їх прочитати й обговорити з дітьми середнього й старшого віку.

Над ілюструванням цього числа попрацювали відомі мистці: П. Холодний мол., Б. Божемський, Ю. Козак, Е. Козак, Б. Певний, В. Залуцький, І. Брикович.

Вакаційна „Веселка" — велика, багатобарвна і радісна. Ще з друкарської машини вона гукає до дітей: „Візьміть мене із собою!"

(в. г.)

СОЮЗОВЦІ! ВСІ БЕЗ ВИНЯТКУ ЗУСТРІЧАЙМОСЯ З ЧЛЕНАМИ ЕКЗЕКУТИВИ УНСоюзу НА ОКРУЖНИХ ЗБОРАХ. НЕХАЙ НА НИХ НЕ ЗАБРАКНЕ НІКОГО З ВАС!

Валентин Мороз

РЕПОРТАЖ ІЗ ЗАПОВІДНИКА ІМЕНИ БЕРІЇ

(4)

Ідея... Звичайно, в книжках про це багато пишуть, і взагалі не прийнято відверто говорити, що ти безідейний. Але щоб ідея дійсно була мотивом людської діяльності — такого вони в своєму середовищі не зустрічали. Михайло Горинь чув у львівському КДБ: „Сегодня день чекиста. — Какой день чекиста? — Зарплату дают". Ну, коли вже серйозно про неї говорити, то це — міф, яким хтось задурманив людям голову, і який відволікає людину від нормального існування, опертого на трьох китах: гроші, владолюбство, жінки. А ідея — це різновидність психічного розладу, не зовсім, правда, зрозумілого; але з ним треба рахуватись, як з фактором, поряд з трьома іншими, нормальними і зрозумілими. Капітан Козлов (І.-Франківськ) виклав це мені так: „Одного покупают за деньги, другого женщинами, а некоторых ловят на идею". Щоб ідея самостійно зародилась в людській голові — таке не припускається. Ось люди, яким доручили „регулювати" духовне життя суспільства.

Було б наївно вважати цей стан речей випадковим „порушенням" соцрозвитку суспільства. Порядок, при якому поет одержує каталог дозволених образів, а художник — список дозволених і недозволених фарб, має міцне коріння в минулому, є породженням певних сил і відносин. На наших очах ці сили поступово тануть, а відносини перестають бути нормою спілкування між людьми. Кагебісти відчувають це і всю вину звалюють на Хрущова, який нібито повалив ідолів, що їм колись без роздумів поклонялись. З таким самим успіхом можна вважати півня автором ранку, але це ж вже істина занадто велика, щоб вкластись у черепні коробки генералів і майорів з голубими петлицями.

„СТАЛІН БЫЛ — ТАК ПОРЯДОК БЫЛ"

Ці слова капітана Володіна (Львів), сказані на допиті Масютка, дають більше, ніж цілі томи, для зрозуміння генези КДБ і ролі, яку воно виконує тепер.

Порядок буває різний. Коли навесні скресають ріки і несуть на собі хаос крижаних уламків — це не що інше ,як порядок, чітка закономірність, без якої неможливий дальший хід життя. І буває порядок цвинтарного спокою, досягнутий ціною умертвлення всього живого. Так і в суспільстві: буває стабілізація, досягнута через гармонійне зрівноваження всіх суспільних сил і чинників, і „порядок", збудований після їх знищення. Такого порядку досягти неважко, проте рівень зрілості народу вимірюється не ним, а вмінням досягти суспільної стабілізації, лишаючи при цьому максимальний простір для творчої діяльності індивіда, яка є єдиною силою прогресу.

Розум — річ індивідуальна. Отже, історія прогресу — це історія розвитку особистості. Так звана маса нічого не творить — це будівельний матеріял історії. „Все, придбане діяльністю розуму, мусимо створити в голові окремої людини... Тільки збудження нижчого, нерозвинутого ступеня, які можна взагалі назвати настроями, виникають як епідемії одночасно у багатьох осіб і знаходяться у відповідності з розумовим обличчям — справа окремих осіб" (Ратцель).

Виникнення нового (прогрес) можливе тільки як переступання через існуючу норму, як поява раніше не існуючого. Сама природа творчості ґрунтується на небувалому, на неповторності, а носієм останньої є індивід. Кожна індивідуальна свідомість охоплює одну грань всеохоплюючого, безмежного буття. Грань неповторну, яку може відбити тільки ця особистість, і ніяка інша. Чим більше цих граней свідомостей, тим повнішу картину світу ми маємо. В цьому полягає цінність особистості; із зникненням кожної індивідуальної точки зору безповоротно с т р а ч ується одна з можливостей, а разом з тим в мільйонногранній мозаїці людського духу перестає сяяти одна грань.

В суспільстві завжди були і будуть сили, яким невигідний розвиток, для яких збереження status quo є збереженням їх привілеїв. (Типовий приклад — Сталін в минулому і сталіністи, що пережили його). Проте час не стоїть на місці, сьогодні через 24 години перетворюється у вчора — і сили, що протистоять змінам, завжди захищають вчорашній день. Але хто ж признається, що він пливе проти течії могутньої ріки, званої Історією? Тому всі стандартизатори, від тупого унтера Пришибеєва до геніального Платона, на різних рівнях повторювали одну тезу :„Зміни руйнують порядок, руйнують суспільство". А оскільки зерно всякої зміни криється в неповторності індивіда, в першу чергу намагались стандартизувати його, вбити в ньому оригінальність. Повністю домогтись цього неможливо, але ступінь стандартизації індивіда завжди був мірилом потужності гальма, що знаходилось у розпорядженні сил застою. Платон вигнав Гомера з своєї ідеальної держави і дуже хвалив тирана, який наказав зірвати з ліри струни зверх „положених" семи. Чому? — Платон з первісною відвертістю доводить, що поезія і музика — це троянський кінь, який непомітно вносить зміни в дух народу. Отже, поезію і музику найкраще вигнати, а оскільки зробити цього неможливо, то суворо застандартизувати, гарантувати себе від неясностей і нововведень. Пізніші реакціонери вже не були такі відверті і маскувались „інтересами трудящих". У 30-і роки новаторство стало негативним поняттям, а поетичний експеримент — „коли не завжди катастрофа, то завжди зрив — і творчий, і ідейний" („Радянська література", 1938, № 78, ст. 224), який приводить до того, що „творчість починає служити для маскування ворожої ідеології" („Літературна газета", 24 VI. 1934 р.); поезія соц. реалізму не може миритись з туманністю, бодай і красивою" („Вітчизна", 1949, стор. 147).

(Далі буде)

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

З НАШИХ БУДНІВ

ПО ДОРОЗІ З ТОРОНТА

Щасливий припадок захотів, щоб відбуваючи в днях 15-16 червня прощу до Торонта, автор цих рядків мав нагоду сидіти в автобусі поруч землячки з Бібрецького повіту, котра кілька тижнів тому — як туристка — відвідала нашу Бібрку! Отже було про що балакати, та й було і коли, якщо взяти до уваги, що подорож тягнулася, нівроку, 12 годин в один бік і 13 з гаком у другий.

Правду сказавши, ніби було про що говорити і ніби не було... „Теперішня Бібрка, — сказала дорога землячка, — це таке зацофане село, що й не заслуговує будь-якої згадки". Це факт що Бібрка ніколи не була Парижем, в жадній епосі, за жадного режиму. Все ж таки за цісаря Франц-Йосифа і за Иосифа Пілсудського рахувалося повітовим містом, а за першого нашестя большевиків була районовим центром. В торговий день, пригадую, панував у місті доволі пожавлений рух: ревли корови, мекали кози, а свині квичали просто таки несамовито!

Бурхливий розквіт міста припинив насамперед Гітлер, а потім один московський пенсіонер, на ім'я Нікіта С. Хрущов, — бодай він був подавився качаном кукурудзяним за те, що здеградував районовий центр до статусу задрипаного захолустя. Повіт наш, — чи хай вам буде район, — розшматовано: частину сіл прилучили до Постумитівського району, а сама Бібрка належить тепер до... Перемишлян!

— А як вона, — питаю, тепер виглядає?.. Як там з технікою, чи поступила трохи допереду? Чи є далі таке болото, як було?

— Є, є, ніде не поділося, — махнула рукою дорога землячка. — А щодо техніки, то уявіть собі, що на цілу Бібрку є дві ледівнички: одна в молочарні, друга в м'ясному складі, до речі неактивні... Щось там у них навалило і немає запасних частин, щоб н а п р а в и т и. Правда, ні в молочарні ні в м'ясному склепі нічого від того не псується, бо тільки щонебудь появиться — зараз зникає, і псуватися нема нагоди.

У таких, приблизно, кольорах змальовувала моя землячка історичне, будь-що будь, містечко, в котрому колись учителювала Уляна Кравченко (або и-ні Юлія Шнайдер), а Іван Франко часом її відвідував. В тому ж містечку, в 1941 році в будинку повітового суду, супостати не вспіли дострілятu мого доброго друга, Івана Шкварка, бо надлетів німецький „Штукас" і їх налохав. Нарешті, в тому самому містечку, в будинку „Сокола", автора цих рядків асентерували в 1936-му році до польської армії, до 55-го полку піхоти, що мало потім для тієї армії доволі плачевні наслідки... А ви собі уявіть, що з такого історичного міста зробили село, яке має на мастку всього дві ледівнички, та й ті, „неактивні"!

„Ні, ні, не намовляйте мене, дорогі друзі - бобречани, щоб я наново організував Бібрецький реґіональний комітет, збирав матеріяли до ювілейного збірника! Кому тут збірник присвячувати — такому „зацофаному" селові?..

Ікер

КРИТИКУЄ РАДІО И ТЕЛЕВІЗІЮ

Професор Одеської консерваторії звертає увагу в „Культурі й Житті" з 20-го червня на те, що радіо й телевізія в Україні перевантажені легкою джазовою музикою, мало присвячують уваги українській клясичній музиці і сучасній. Автор запитує: „Хочеться запитати: чому музика симфонічна, оперна, камерно-інструментальна композиторів XX століття — старших і молодших — на правах бідної Золушки, а її молодша сестра так блискуче процвітає". Він зазначає, що коли такий стан триватиме й далі, то молодь скоро взагалі не розумітиме сучасної музики.

ЛІДА ВЕЛИЧКО — КРАСУНЯ СВОБОДИ

Свобода — найбільша цінність кожного народу, і тому кожний нарід, а зокрема той, що за свободу довго боровся і здобув її своїм власним зусиллям і своєю кров'ю — в окремий спосіб відзначає кожного року день своєї державної незалежности.

Американський нарід обходить свою незалежність 4-липня. Зокрема святочно відбуваються ці святкування у Філядельфії, де 4-го липня 1776 року була підписана Декларація Незалежности. Там святкування відбуваються цілий тиждень, від 27-го червня до 4-го липня. Далеко ще до визначеної дати окремий Комітет Тижня Свободи робить приготування, щоб святкування пройшли святково. Центральною точкою підготовки — це вибір „Красуні Свободи" (Місс Ліберті Белл), якою є звичайно молода дівчина, вчителька американської історії.

Вже на початку травня філядельфійські американські газети, а за ними і „Свобода" принесли вістку, на цей рік Красунею Свободи вибрали молоду українку — Ліду Величко. Рівночасно скрізь підкреслювали, що це перший раз на цей пост вибрали дівчину, не народжену в Америці.

Хто ж ця Ліда Величко і чим вона визначилась, що в цьому році досягла такої чести — репрезентувати велику американську державу під час її державних святкувань?

Досі в газетах було подано, що народилась вона в Перемишлі в Україні, але вже малою однорічною дитиною мусіла разом зі своїми батьками втікати з рідних земель перед большевиками. Перебувала в таборах ДП в Німеччині, а в 1951 р. переїхала з батьками до Америки і поселилася в Сиракюзах. Закінчила Конвет гайскул і Ле-Мойн Коледж в Сиракюзах, а від 1965 року працює учителькою американської історії в одній із середніх шкіл Філядельфії. Рівночасно приготовляється до осягнення маґістерського ступня в Темпел Університеті. Була заповідачною в українських радієвих передачах в Сиракюзах, любить таборувати і подорожувати та зацікавлена зокрема дівочим скавтінґом. Стільки про неї в американських газетах.

Та ці короткі інформації далеко не вичерпують характеристики цієї молодої дівчини і треба їх доповнити.

Зростала вона в Сиракюзах в українському оточенні. Ходила до Української парафіяльної школи і рівночасно була ученицею Школи Українознавства ім. Лесі Українки в Сиракюзах, яку закінчила іспитом зрілости з дуже добрим поступом у 1961 році. Рівночасно була теж дуже активною пластункою. Два роки була курінною 34-го Куреня УПЮ ім. 500 Героїнь із Кінґіру, а відтак виховницею новачок. Їздила на всі пластові табори, відбула всі можливі пластові виховні вишколи і саме у виховній праці в Пласті показався її педагогічний талант, завдяки якому вона сьогодні вибилася на передове місце. Будучи студенткою в Сиракюзах, була активною в місцевій Студентській Громаді ім. Луки Мишуги і в Осередку Праці Уладу Старших Пластунів (ок). Українська мова була її розговірною мовою не лише у рідному домі, але скрізь серед оточення і ровесниць.

Ліда Величко красуня „Дзвону Свободи"

Це наскрізь українське виховання не спинювало її осягів в американських школах. Була дуже доброю ученицею і членом „Амерікен Онор Сосасті", а у Філядельфії зараз першого року на пості вчительки дістала окреме признання. У Філядельфії виконувала теж обов'язки осередкової старших пластунок і сама належить до куреня „Ті, що греблі рвуть".

Скромна, завжди активна і життєрадісна — це прикмети, якими вона визначалась, живучи серед нашої громади і сьогодні ціла наша громада радіє її успіхами.

Ставши „Красунею Свободи", вона вже впродовж двох місяців бере участь у різних церемоніях, зв'язаних з її вибором, виступала на телевізії, відбула багато розмов, а теж їздила до Англії, до Лондону, щоб там з рук посадника Лондону перебрати для Америки перший з новопродукованих 2.400 дзвонів свободи. У всіх розмовах з офіційними представниками і кореспондентами, вона скрізь підкреслює свою українську національність. Згідно з її спостереженнями американці дуже цінять її українське виховання. Жінка, що переводила з нею інтерв'ю на телевізії, закінчила свою розмову з нею подякою американського народу Україні за те, що дала їм таку вартісну дівчину, яка може репрезентувати Америку під час святкувань американської незалежности.

Вже 20 років перебуває нова українська еміґрація на терені Америки. За той час виховалось тут уже два покоління молодих людей. Як спостерігаємо, це виховання ішло двома різними дорогами. Одні батьки дали своїм дітям основне українське виховання, другі — старалися якнайскорше затерти за своїми дітьми, а часто і за собою, українське походження. З обсервації бачимо, що на передові місця в американському житті вибиваються якраз діти, які дістали українське виховання дома, покінчили українські школи, є активними в українських громадах і добре володіють українською мовою. Тому, хай цього рода виховання буде дороговказом для молодих батьків, що їм приходиться сьогодні виховувати своїх дітей в Америці.

Америка відзначає в цьому році 192-ий рік своєї Незалежности, а ми, українці відзначали в цьому 1968-му році 50-річчя відновлення Української Незалежности й Державности на Рідних Землях. Цей збіг обставин, що саме в Золотий Ювілей Української Незалежности репрезентанткою святкувань Американської Незалежности є українська дівчина, повинен причинитися до правдивого зрозуміння в цій країні клича про неподільність свободи у світі і до належного розуміння змагань українського народу до свойого вільного життя на своїй землі. Саме факт репрезентації американської свободи українською молодою людиною дозволяє надіятись, що й Український Дзвін Свободи в Києві проголосить волю українському народові в короткому уже часі.

Марія Логаза

УКРАЇНЦІ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

шівщини українізація пов'язалась... із комуністичним насильством та творенням колгоспів, викликала неґативну реакцію. До викликання такої неґативної настанови „здавалося б, до рідної справи бодай в питанні української мови й культури спричинилось і те, що саме тоді відбувалась під тиском комуністичної влади насильна православізація українців-русинів, які в масі були і є грекокатолицького віровизнання та не хотіли й не бажають мати нічого спільного з Москвою, її „патріярхом' 'і т. п. Відібравши землю і релігію, в українських мас на Пряшівщині, комуністи нібито давали „Україну" в її совєтському виданні. Крім того, кілька тисяч русинів по війні переселились в Україну, звідки потім з трудом вирвались надо Чехо-Словаччини, прибувши туди з твердим переконанням, що краще триматись древнього руського, в суті справи українського роду, мови, віри й культури, аніж набиратись „совєтського українства".

Проф. Вол. Петришин зазначив, що українською літературною мовою володіють на Пряшівщині в більшості лише інтеліґенти. Українське життя зосереджується там в основному довкола таких видань, як журнал „Дукля" — редактор Ф. Іванчо, ілюстрований журнал „Дружно вперед" — редактор А. Стефаненко і „Нове життя" — редактор В. Дацко. Редактори це здебільшого люди старшої ґенерації, однак їхні співробітники молодші віком, між 30 і 40 рр., — з тієї ґенерації, що пройшла початковий період українізації. Кілька років тому в Пряшеві заснували Спілку Українських Журналістів, як Відділ Словацької Спілки Журналістів. Тепер українські діячі звернулися з проханням до уряду, щоб подвоїти наклади українських видань. Працівники пряшівських україномовних видань. У Пряшеві в університеті ім. Шафарика працюють з 25-30 українських професорів і доцентів, на факультетах педагогіки, літератури, філософії.

Виразником організованого життя на Пряшівщині є згадуваний вже КСУТ, діяльністю якого не задоволені багато словаків: серед них помітний шовінізм по відношенні до українців-русинів та намагання пословачити їхніх дітей. Громадсько-культурні українські діячі Пряшівщини ставлять тепер вимогу здійснити українську культурно-політичну автономію в рямцях Словаччини та відновити зліквідовану за Новотного Українську Народну Раду на Словаччині. Українці налагоджують добрі відносини з ма-сами зразково зорганізованої національної меншини угорців, які живуть компактно на території Словаччини (до 700.000 осіб). Угорці добиваються автономії, їм якоюсь мірою допомагає Угорщина — українській меншині „уряд" у Києві не допомагає нічим. Зв'язок з Україною є мінімальним.

Робляться на Пряшівщині заходи для відсловачення українських селян-русинів і збереження їх національної відрубности і свідомости, з поширенням знань з української історії. Велику ролю в цьому процесі може відіграти УГКЦерква, хоча, - стверджує проф. Вол. Петришин, Словацька Католицька Церква виступає проти українського греко-католицизму. Однак, вже під час їх відвідин були відновлені деякі українські греко-католицькі парохії на Пряшівщині. (Офіційне проголошення відновлення УГКЦеркви в ЧССР відбулось після виїзду п-ва Петришинів з тієї країни).

На 300 українських сіл є на Пряшівщині лише 60-70 українських шкіл. Словацька частина населення робить моральний тиск на українців, мовляв, для чого в школах вивчати українську мову, як предмет. У більшості шкіл такі дисципліни, як математика, фізика й ін., викладаються словацькою мовою, але інші — українською, а в деяких школах — руснацьким діялектом. У багатьох місцевостях доходить до сутичок між українцями і словацькими шовіністами, які погрожують українцям, що вивезуть їх до совєтської України, „ми вже маємо автобуси приготовані!".. Очевидно, українське населення Пряшівщини боїться такої погрози, однак справу відсловачення українських дітей провадить далі, через своє покищо скромне шкільництво, яке потребує економічної допомоги.

Проф. Вол. Петришин уважає, що українська інтеліґенція Пряшівщини робить дві значні помилки; вона занадто відірвана й далека від своїх сільських мас і вона цікавиться лише справами культури, залишаючи поза увагою питання економіки.

Робляться деякі заходи, щоб відновити в ЧССР раніше зліквідований, за режиму Новотного, союз українсько-русинської молоді — Українська Молодь Карпат, що колись мав 7 000 членів юнаків і дівчат.

При Словацькому Радіо активно діє Український Відділ у Пряшеві. Програми українською мовою надаються двічі денно по одній годині, є ще й окремі радіопрограми для дітей і молоді. Працівники Українського Відділу, з його діючим головою В. Ковалем, звернулись до уряду Словаччини з проханням збільшити кількість годин радіопередач. Імовірно, що їх буде збільшено, якщо українське населення Пряшівщини буде листами активніше відгукуватись на свої радіопересилання. З метою кращого доходження до слухачів, працівники українського радіо починають вводити також програми місцевим українським („руснацьким") говором. Проф. В. Петришин відзначив високий рівень радіопересилань, як і української преси в ЧССР.

Про недавно створений Український Музей у м. Свидниках коротко розповіла пні Аркадія Оленська-Петришин. У музеї між різними експонатами є чимало з ділянки народного мистецтва, речі з археологічних розкопів, є зразки українського образотворчого мистецтва. Як вона інформувала, Український Музей бажає провадити обмін мистецькими виставками з закордоном, в тому з Об'єднанням Українських Мистців Америки, ОМУА.

Уряд Чехо-Словаччини позитивно наставлений до справи виміни студентами. Українські культурно-наукові кола на Пряшівщині бажають обміну студентами і науковцями з Заходом, в тому з українськими науковцями з Америки й Канади. Вони хотіли б також одержувати ґрунтовно-важливі українські видання з-за кордону: в університеті, наприклад, і досі немає „Історії України-Руси" акад. М. Грушевського, навіть популярної „Історії України" Микола Аркас. З періодичних видань на Пряшівщину реґулярно надходить багато еміґраційних періодичних видань, в тому числі журнал-місячник із Мюнхену „Сучасність". Спираючись на його матеріяли, українська інтеліґенція Пряшівщини виявляє особливе зацікавлення молодими українськими поетами на Заході, а про поетів і письменників середнього та старшого покоління вона мало що знає.

В кінці проф. Вол. Петри-

„Коли ми виїздили з Чехо-Словаччини, — сказав проф. Володимир Петришин, — саме був опублікований новий закон про право громадян тієї країни виїздити, як туристи, в будь-яку країну світу і право на переселення-еміґрацію до будь-якої країни на сталий побут".

ПРОЛЕТАРИЗАЦІЯ КОЛГОСПНИКІВ

„Партія заінтересована у науковій розробці питань про шляхи еволюції колгоспного селянства. Очевидно, що воно все більше зближується своїм соціяльним обличчям, культурно - технічним рівнем та умовами життя з робітничим клясом". — Таку заяву, передруковану київською „Молоддю України" з 21 червня, зробив секретар ЦК КПСС у Москві Демічев. В СССР далі тримають, особливо в Україні, курс на пролетаризацію селянства, бо він, як у Москві сподіваються, приведе до швидкої денаціоналізації села і врешті решт зросійщення неросійських „республік".

З нагоди ґрадуації нашої доні
ОКСАНИ-ЗВЕНИМИРИ,
що відбулася 8-го червня ц. р. в каледжі Фордгамського Університету в Ню Йорку
складаємо 20.00 долярів
на церкву св. Софії в Римі.

Д-р Іван і Уляна КОЗАКИ
Ню Йорк, Н. Й.

Ділимося сумною вісткою
з Родиною, Приятелями і Знайомими,
що в четвер, 27-го червня 1968 р. упокоїлась в Бозі
у Філядельфії, Па. на 76-му році життя
наша Найдорожча МАМА, БАБЦЯ і СЕСТРА

бл. п.
РОЗАЛІЯ з ШЕРЕМЕТІВ КУТЕЛМАХ

народжена в с. Лука, пов. Самбір, Україна.

ПАНАХИДА в неділю, 30-го червня 1968 р. о год. 6-ій веч. в похоронному заведенні Насевичів при Franklin і Brown вул., Філядельфія, Па.

ПОХОРОН в понеділок, 1-го липня 1968 р. о год. 8-ій ранку з того ж похоронного заведення до Катедри Непорочного Зачаття ПДМ, опісля на цвинтар на Факс Чейсі.

В глибокому смутку:
сини: АНДРЕЙ з дружиною і дітьми
МИХАЙЛО з дружиною і дітьми
АДАМ з дружиною і дітьми
брат — МИХАЙЛО ШЕРЕМЕТА

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. о. Крилошанина Дмитра Мигоцького
складаємо 40.00 долярів
на будову церкви св. Софії в Римі.

Високоповажаній Родині висловлюємо наше глибоке співчуття.
Теодор і Марія НАГІРСЬКІ
Роман і Надія МАНДРУСЯКИ

Замість квітів на передчасну могилу
Маленької та Дорогої
бл. п. ЛЯРИСИ САМОТУЛКИ
складаємо 20.00 долярів
на будову церкви св. Софії в Римі.

Опечаленим батькам висловлюємо глибоке співчуття.
Ярослава і Ярослав КРИШТАЛОВИЧІ та
Люба й Антін ЯЦИШИНИ

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ
нашого Найдорожчого
ТАТА, ДІДУСЯ і ПРАДІДУСЯ

бл. п.
о. ДМИТРА МИГОЦЬКОГО

буде відправлена
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА
в неділю, дня 30-го червня 1968 року
о год. 4-ій по пол.
в Українській Католицькій Церкві
СВ. ЮРА в НЮ ЙОРКУ.

Про молитви за Душу Покійного
просить

Родина

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Знайомими і Приятелями,
що в середу, 26-го червня 1968 року несподійно відійшов у Вічність
наш Найдорожчий ЧОЛОВІК, ТАТО і БРАТ

бл. п. ФЕДЬКО ТКАЧИШИН

проживши 49 років.

Покійний перебував в Бразилії 10 років під прізвищем БЕРДОРЕРО.

Тіло Покійного спочиває в похоронному заведенні Lewis & Carey Funeral Home, 312 W. Main Street, Boonton, N.J.

ПОХОРОН в суботу, 29-го червня 1968 р. о год. 10:30 ранку з української католицької церкви св. Івана у Випані, Н. Дж., а опісля на місцевий цвинтар.

В глибокому смутку:
ЛІЗА — дружина
ЛЄНА — донька
ЮРКО — син
ЮЗИК — брат
і Родина в Україні

КОМУНІСТИЧНІ РАКЕТИ НАД САЙҐОНОМ

Схоплений південно-в'єтнамською поліцією комуністичний терорист демонструє, як комуністи вистрілюють проти відкритого міста Сайґону складані й легко переносні ракети з віддалі 5 і 10 миль. Від такого обстрілювання гине багато цивільних невинних людей і нищиться матеріяльне добро, але нема ніякої стратегічної користи комуністам. Це суто терористична робота задля залякання цивільного населення та сіяння паніки й неспокою

Видатний український науковець в Арґентині про пам'ятник Т. Шевченкові

Буенос Айрес. — Відомий український науковець і журналіст, автор багатотомової „Української Малої Енциклопедії" проф. Євген Онацький опублікував у тижневику „Українське Слово" в Буенос Айресі, ч. 14, статтю під наг. „Яким хотів би я бачити Т. Шевченка на пам'ятнику в Буенос Айресі". Автор зазначає, що серед української спільноти в тій країні подекуди виникла суперечка над тим, який вигляд повинен мати Кобзар: молодого чи старого віку? Проф. Є. Онацький пише: „Хотів би бачити його непофальшованим, а таким, яким він був у житті, і то не тоді, коли внаслідок заслання та тяжких душевних і фізичних мук перетворився був, не зважаючи на порівняно молодий ще вік (помер, маючи всього 47 р. життя) — мало не в дідуся, а таким, яким бачили його люди в розквіті фізичних сил і творчого генія, себто таким, яким він був, творячи свої геніяльні поеми „Сон", „Послання до мертвих, живих і ненароджених", „Розрита могила", „Великий льох", „Кавказ", незабутній „Заповіт" та інші чудові твори, ще й досі зворушують наші душі і кличуть нас до боротьби за ідеали визволення українського народу". В кінці автор зазначає, чому саме такий вигляд повинен би мати Тарас Шевченко на п'єдесталі в столиці Арґентини: „Хотів би його бачити людиною в розквіті творчих сил і мужньої краси, що всією своєю постаттю і далі кликав би до нас до боротьби і перемоги, як в поемі „Кавказ":

„Борітеся — поборете!"

і як у „Заповіті":

„Вставайте! Кайдани порвіте"!

Тільки такого Шевченка, що дійсно відповідає духовому образові нашого великого мистця, поета з вогнем Прометея і велетня революційної думки варто показувати своїм і чужим".

„ІДЕОЛОГІЯ" НАВІТЬ У ГУРТОЖИТКАХ

Москва, перелякана розвитком політичних подій у країнах - сателітах, на „своїй" території допроваджує справу „боротьби проти ворожих ідеологій" до стану психози. Навіть у студентських гуртожитках „треба провадити боротьбу". „Радянська Україна" з 22 червня писала: „Ми живемо в час гострих ідеологічних битв. Будь - який вакуум з нашій виховній роботі намагаються заповнити наші вороги. Особливо, коли справа стосується молоді. Про це аж ніяк не можна забувати тим, від кого залежить духовне, ідеологічне життя гуртожитку. Саме за робітничими гуртожитками партійні комітети мають закріпити найбільш досвідчених пропаґандистів, аґітаторів, політінформаторів, включаючи до їх складу керівних працівників". Насправді ж усі політаґітатори й інформатори — це платні партійці, які виконують свій 8-годинний робочий день, і це добре усвідомлює українське студентство.

